

2. Vzdělávací politika a kurikulum

Mgr. Jiří Sliacky, Ph.D.

np/nk4112 Školní pedagogika

Katedra tělesné výchovy a společenských věd (EDUC)

Systemový pohled na vzdělávání

	<p>Makroúroveň: úroveň vzdělávací politiky Vzdělávací systém jako celek. Jak funguje vzdělávací systém?</p>
	<p>Mezoúroveň: úroveň školy Vztahuje se na instituci a organizaci školy. Jak funguje škola?</p>
	<p>Mikroúroveň: úroveň výuky Vztahuje se na výuku. Jak funguje učení a vyučování?</p>

Vzdělávací politika ČR

- klíčový vstupní dokument „Hlavní směry vzdělávací politiky ČR do roku 2030+“
- analýza a reflexe vnějších trendů, ovlivňující vzdělávání
 - demografické změny a stárnutí populace
 - globalizace, geopolitické změny a migrace
 - kulturní a generační změny
 - technologie a digitalizace
- analýza a reflexe i vnitřních trendů, ovlivňující vzdělávání
 - hospodářská a sociální struktura, podoba zaměstnanosti
 - stávající podoba vzdělávací politiky a její historický vývoj
 - různorodost uvnitř vzdělávacího systému a různorodost potřeb jeho účastníků (decentralizace a autonomie systému)
 - rozrůzněnost názorů na priority současného vzdělávání

Vzdělávací politika ČR

- Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+
 - základní pojmy (formativní hodnocení, gramotnost, klíčové kompetence...)
 - stanovuje strategické cíle a strategické linie
- z legislativního pohledu je pro vzdělávací politiku klíčový zák.č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
 - vymezuje strukturu vzdělávací soustavy v ČR
 - definuje jednotlivé druhy škol a školských zařízení a jejich právní postavení
 - definuje stupně poskytovaného vzdělávání, formy, průběh a ukončování studia
 - určuje působnost orgánů státní správy a postavení soukromých a církevních škol

Strategie 2030+

- „Implementace Strategie 2030+ povede k vytvoření a rozvoji *otevřeného vzdělávacího systému*, který reaguje na měnící se vnější prostředí a poskytuje relevantní obsah vzdělávání v celoživotní perspektivě.“
- „Cílem vzdělávání v následující dekádě je základními a nepostradatelnými *kompetencemi vybavený a motivovaný jedinec*, který dokáže v co nejvyšší míře využít svůj potenciál v dynamicky se měnícím světě ve prospěch jak svého vlastního rozvoje, tak s ohledem na druhé a ve prospěch rozvoje celé společnosti.“

Strategie 2030+

- **Strategický cíl 1:** Zaměřit vzdělávání více na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život.
- **Strategický cíl 2:** Snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů.

Strategie 2030+

- **Strategická linie 1:** Proměna obsahu, způsobů a hodnocení vzdělávání
- **Strategická linie 2:** Rovný přístup ke kvalitnímu vzdělávání
- **Strategická linie 3:** Podpora pedagogických pracovníků
- **Strategická linie 4:** Zvýšení odborných kapacit, důvěry a vzájemné spolupráce
- **Strategická linie 5:** Zvýšení financování a zajištění jeho stability

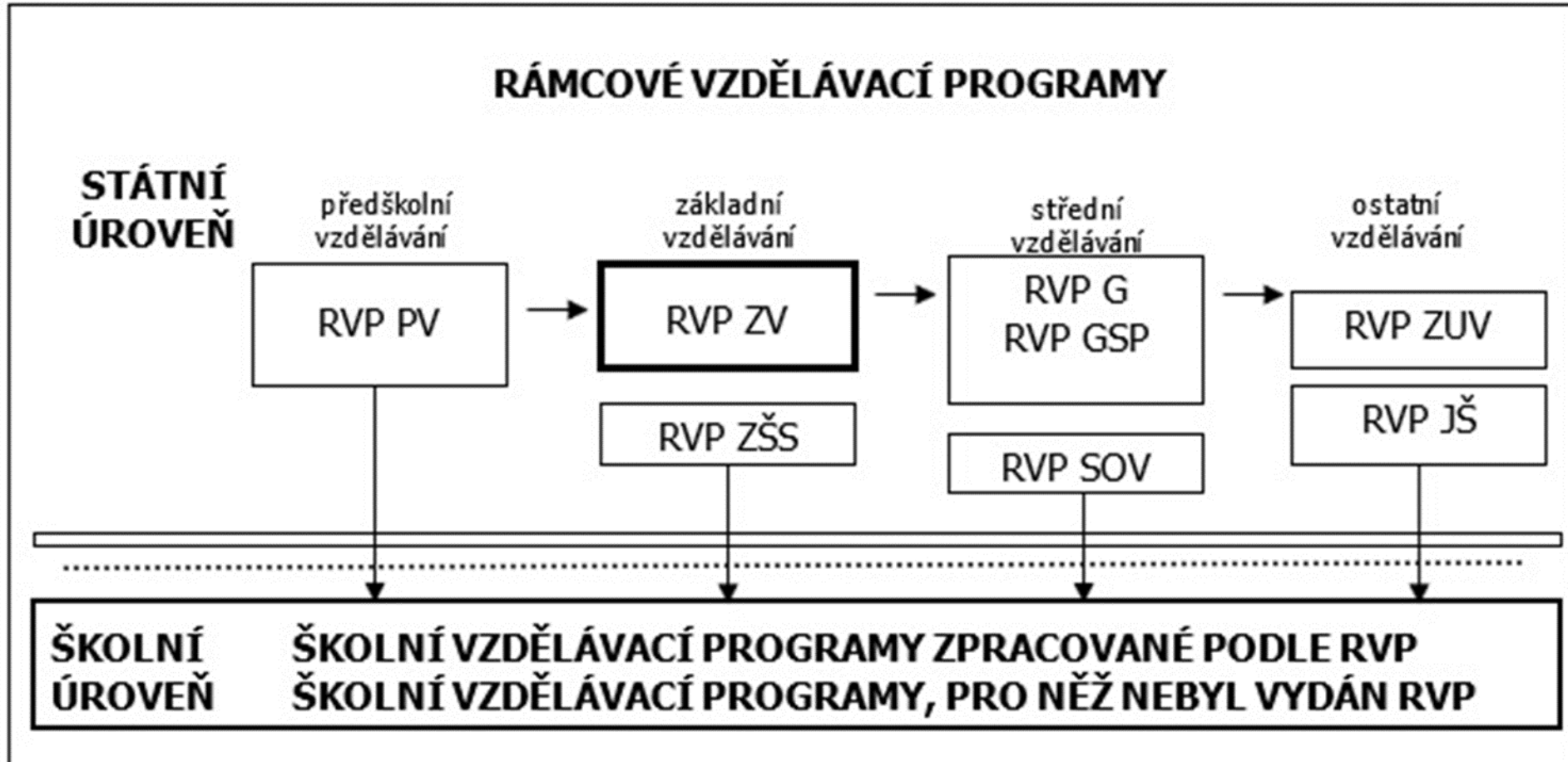
Strategie 2030+

- první implementační období 2020 – 2023
- druhé implementační období 2023 – 2027
 - Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR 2023–2027 (implementační dokument Strategie 2030+)

Kurikulum

- je obsah vzdělávání orientovaný vzdělávacími cíli, záměrně či bezděčně osvojovaný v učebním prostředí a zakotvený v kurikulárních dokumentech (*Hajerová Müllerová, Slavík, 2020*)
- veškerá zkušenost žáka, kterou získává ve školském (vzdělávacím) prostředí, a činnosti, které jsou spojeny s jeho osvojováním a hodnocením (*Maňák, Janík, Švec, 2008*)

Struktura kurikulárních dokumentů ČR

(RVP ZV, 2021, s. 5)

Struktura kurikulárních dokumentů ČR

NPRV v ČR tzv. Bílá kniha	<i>1999, resp. 2001</i>	Státní úroveň
↓		
RVP	<i>2005</i>	Státní úroveň
↓		
ŠVP	<i>1. 9. 2007</i>	Úroveň školy

Národní program rozvoje vzdělávání v ČR

- tzv. „Bílá kniha“
- výklad jednotlivých otázek vzdělávání a soubor doporučení
- představovala základní východisko pro tvorbu konkrétních rozvojových plánů

Cíle vzdělávání

- odvozovány z individuálních i společenských potřeb
- rozvoj nejen vědění a poznávání, ale také sociálních dovedností, duchovních, morálních, estetických hodnot, vztahů k ostatním lidem i společnosti jako celku, schopnosti uplatnit se v měnících se podmínkách společnosti...

Rámcové vzdělávací programy (RVP)

- provázanost jednotlivých stupňů vzdělávání
- zohledňování individuálních potřeb na pozadí společenských potřeb
- propojení a návaznost jednotlivých učebních obsahů
- motivace žáků pro celoživotní učení
- podněcování schopností spolupracovat
- vedení k účinné a otevřené komunikaci
- vedení žáků k odpovědnosti za sebe jako člověka
- respektování sebe sama, svých možností
- ...

Rámcové vzdělávací programy (RVP)

- vymezují závazné rámce vzdělávání pro jeho jednotlivé etapy
 - RVP PV (pro předškolní vzdělávání)
 - RVP ZV (pro základní vzdělávání)
 - RVP ZUV (pro základní umělecké vzdělávání)
 - RVP G (pro gymnázia), RVP GSP (pro gymnázia se sportovní přípravou)
 - RVP SOV (pro střední odborné vzdělávání)
 - RVP SV (pro speciální vzdělávání)
- klíčovými částmi RVP jsou
 - vzdělávací oblasti (vnitřně členěné, mohou zahrnovat více předmětů)
 - klíčové kompetence (pro celoživotní učení)
 - průřezová témata (vzdělávací obsah napříč vzdělávacími oblastmi)
 - rámcový učební plán
 - vzdělávání žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami

Rámcové vzdělávací programy (RVP)

Standardy RVP ZV

- minimální cílové požadavky na vzdělávání
- jejich smyslem je účinně napomáhat především školám a učitelům při naplňování cílů vzdělávání stanovených v RVP ZV

Rámcové vzdělávací programy (RVP)

- RVP ZV prochází v současné době velkou revizí, která ještě ale nebyla plně dokončena
- aktualizací prošli v nedávné době i RVP SOV

Školní vzdělávací programy (ŠVP)

- ŠVP musí být zpracováno v souladu s příslušným RVP
- na základě rámce příslušného RVP stanovuje ŠVP
 - konkrétní cíle vzdělávání
 - délku, formy, obsah a časový plán vzdělávání
 - podmínky pro přijímání uchazečů, průběh a ukončení vzdělávání (včetně podmínek pro vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami)
 - shrnuje materiální, personální a ekonomické podmínky školy
- ŠVP vydává **ředitel(ka)** školy po projednání s **pedagogickou radou** a schválení **školskou radou** školy
- za účelem koordinování prací na přípravě a sestavování ŠVP je na škole ustanoven tzv. koordinátor ŠVP (pedagogický pracovník, pobírající za tuto funkci příplatek k platu)
- jedná se o dokument, který musí být veřejně dostupný

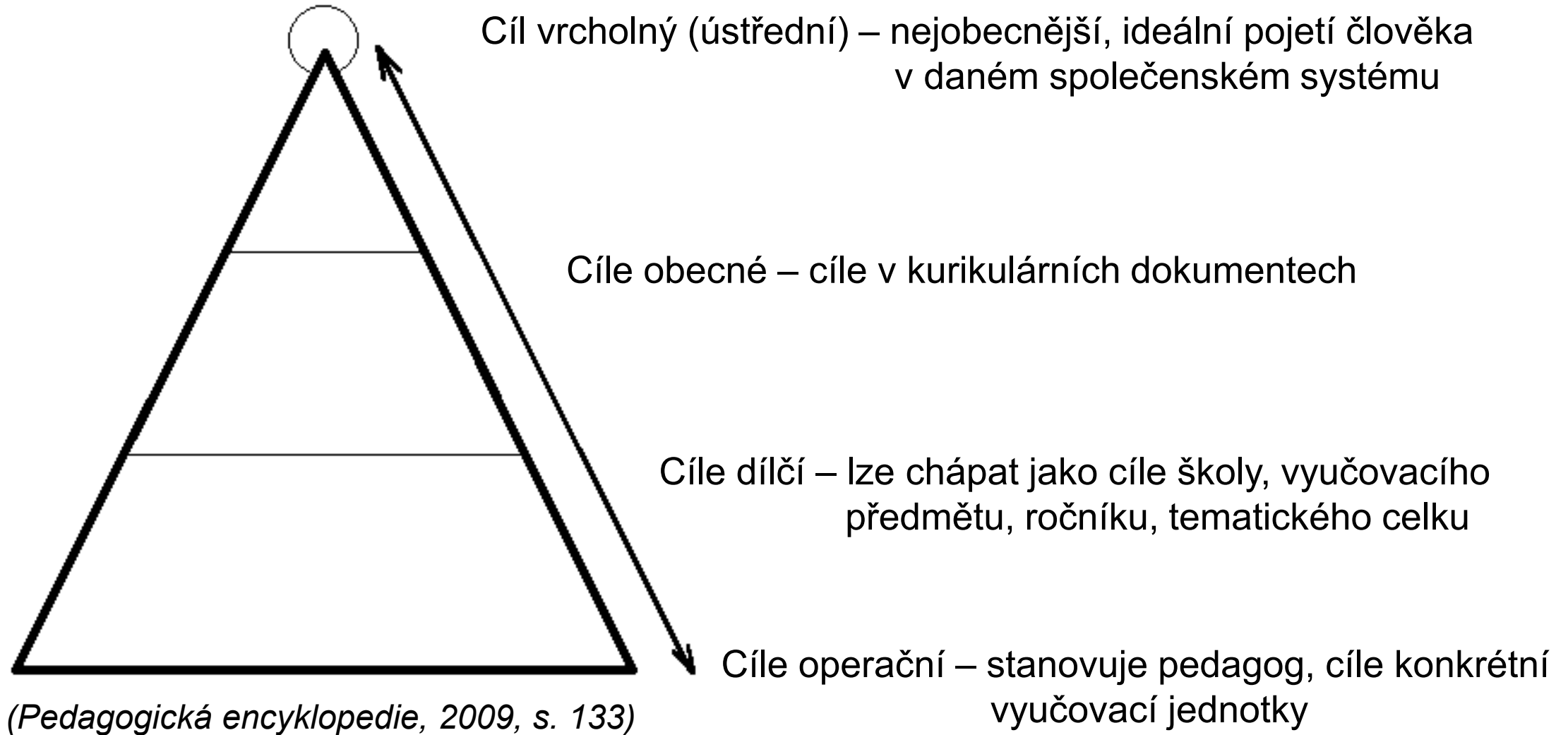
Školní vzdělávací programy (ŠVP)

- dává možnost svobodně formulovat představy o nejvhodnější podobě vzdělávání na dané škole, dává možnost volby vzdělávacího obsahu a jeho přizpůsobení potřebám žáků a podmínkám školy
- je ale také podkladem pro ucelený systém hodnocení žáků i pro sebehodnocení (autoevaluaci) činností školy
- dále je funkčním prostředkem propagace školy – dovoluje profilovat školu „na míru“ potřebám žáků, požadavkům jejich rodičů, záměrům regionu nebo např. trhu práce, umožňuje zvýšit přitažlivost vzdělávací nabídky školy a prosadit se tak do povědomí veřejnosti

Školní vzdělávací programy (ŠVP)

- poprvé v historii možnost vytvořit si vlastní vzdělávací program pro každou školu
- Přednosti:
 - program, který bude vyhovovat jednotlivým učitelům, ale i skupině učitelů (viz oblasti)
 - propojení a návaznost učebních obsahů
 - zohlednění specifik školy
- Nedostatky:
 - formální přepsání „starých osnov“
 - přechody žáků na jiné školy
 - učitelé nejsou systematicky připravováni na tvorbu ŠVP, nemají podpůrné materiály atd.

Cíle ve vzdělávání

Cíle ve vzdělávání

Cíl vrcholný

„Cílem vzdělávání v následující dekádě je základními a nepostradatelnými *kompetencemi vybavený a motivovaný jedinec*, který dokáže v co nejvyšší míře využít svůj potenciál v dynamicky se měnícím světě ve prospěch jak svého vlastního rozvoje, tak s ohledem na druhé a ve prospěch rozvoje celé společnosti.“

(Strategie 2030+)

Cíle ve vzdělávání

Cíl obecný

- žák usiluje v rámci svých možností a zkušeností o aktivní podporu zdraví
- zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech

(RVP ZV)

Cíle ve vzdělávání

Cíl dílčí

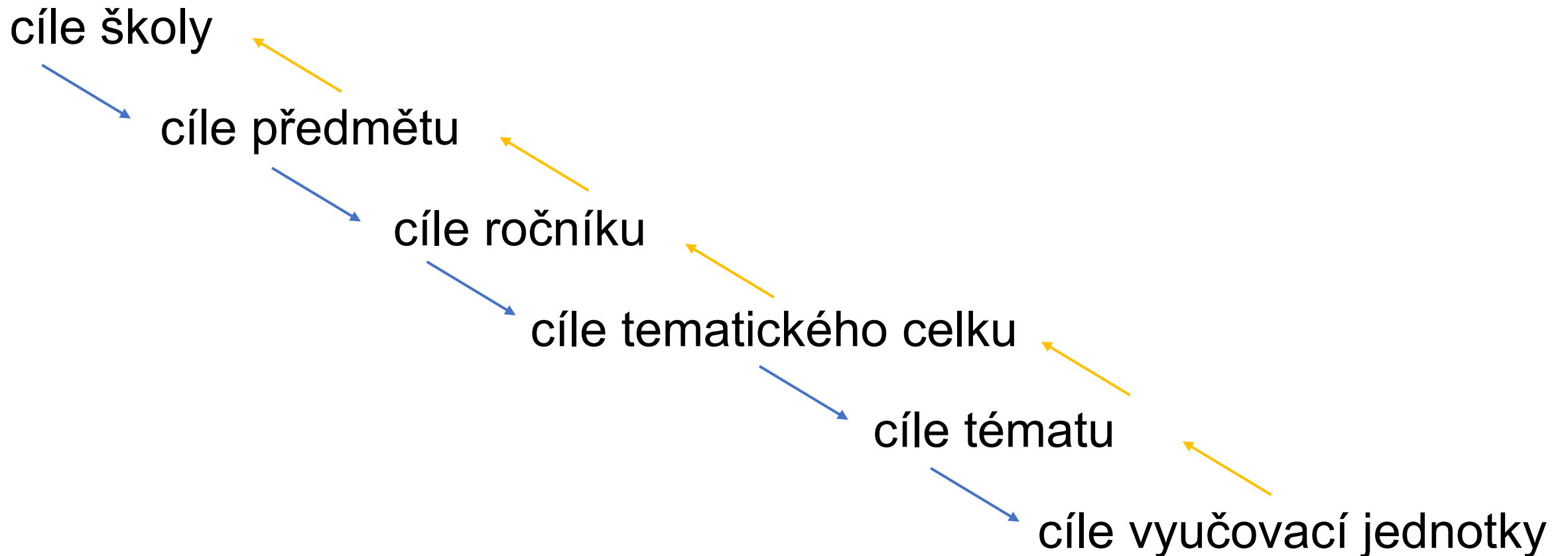
- žák se aktivně zapojí do realizace některé z nabízených zdravotně preventivních akcí školy
- žák předvede a vhodným způsobem využije při vlastní hře základní herní činnosti jednotlivce, popíše jejich význam v rámci zvolené taktiky

Cíle vzdělávání

Cíle operační

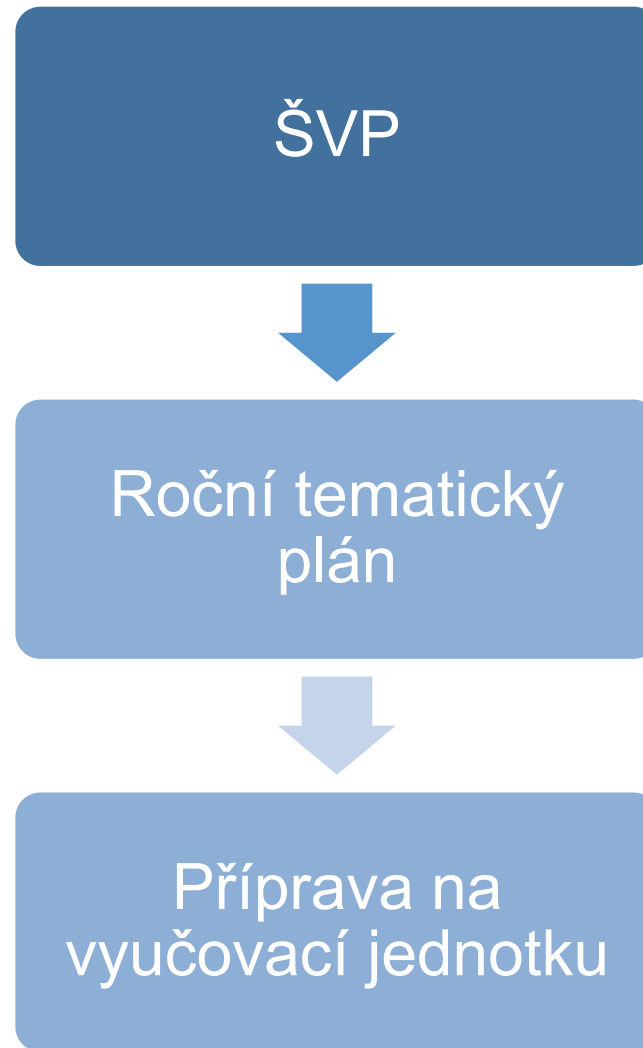
- žák samostatně s využitím vyhledaných zdrojů připraví poster na vybrané téma pro „Den správné výživy“
- žák předvede technicky správné provedení přímé přihrávky a přihrávky o zem na místě i v pohybu

Konkretizace cílů vyučování

(Skalková, 2007, s. 120)

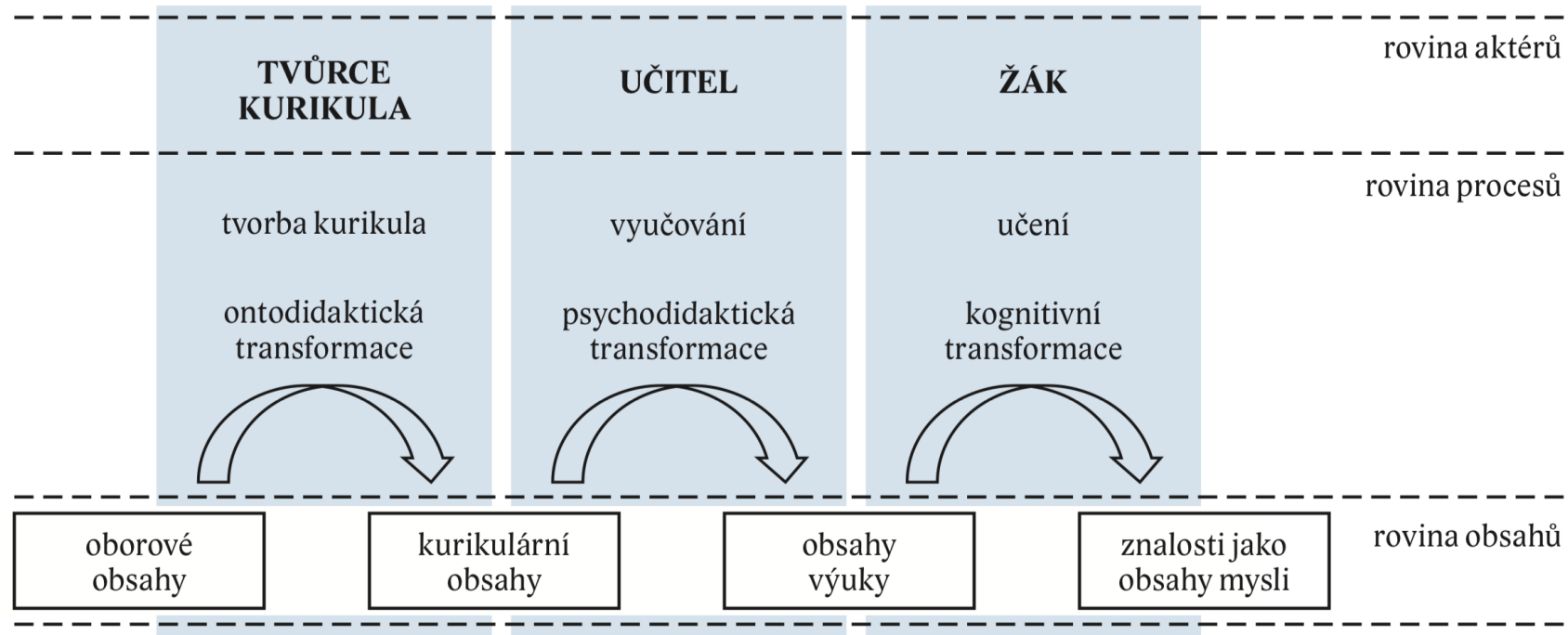
Typické úrovně projektování výuky na škole

Cíl vs. téma vyučovací jednotky

- **cíl** - vyjádření požadovaného výkonu žáka
 - Žák provede hod míčkem z místa na vzdálenost s dodržením základních kritérií techniky hodů.
- **téma** - popis obsahu vyučovací jednotky
 - Hod míčkem.

Obsah výuky a jeho transformace

Obr. 1. Roviny existence obsahu a obsahové transformace.

(Janík, 2018)

Použité zdroje

FRYČ, Jindřich; MATUŠKOVÁ, Zuzana; KATZOVÁ, Pavla; KOVÁŘ, Karel; BERAN, Jaromír et al. Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2020. ISBN 978-80-87601-46-4. Dostupné také z: <http://www.msmt.cz>.

HAJEROVÁ MÜLLEROVÁ, Lenka a Jan SLAVÍK. *Modelování kurikula*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta pedagogická, 2020. ISBN 978-80-261-0903-7.

Janík, T. 2018. Od obsahu vzdělávání k žákově znalosti: kritická místa na cestě do školy a ze školy. *Arnica* 8, 1, 1–8. Západočeská univerzita v Plzni, Plzeň. ISSN 1804-8366.

MAŇÁK, Josef; JANÍK, Tomáš a ŠVEC, Vlastimil. *Kurikulum v současné škole. Pedagogický výzkum v teorii a praxi*. Brno: Paido, 2008. ISBN 978-80-7315-175-1.

Pedagogická encyklopedie. Edited by Tomáš Janík - Milada Rabušicová - Jan Průcha. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. 935 s. ISBN 9788073675462.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV). *Edu.cz* [online]. [cit. 2022-08-09]. Dostupné z: <https://www.edu.cz/rvp-ramcove-vzdelavaci-programy/ramcovy-vzdelavacici-program-pro-zakladni-vzdelavani-rvp-zv/>.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1821-7.